

В. Я. Швець,
доктор економічних наук, професор,
завідуючий кафедрою менеджменту виробничої сфери Національного гірничого університету

МОНІТОРИНГ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ

MONITORING OF CASH FLOW IN UKRAINE

***Анотація.** У статті підлягають розгляду питання щодо моніторингу грошових потоків на макрорівні. Наводиться аналіз статистичних даних щодо вхідних та вихідних грошових потоків. Аналізуються основні механізми політики управління грошовими потоками в Україні.*

***Annotation.** The subject of question in relation to monitoring of cash flow on a macrolevel are consideration in the article. The analysis of statistical data is pointed in relation to input and initial cash flow. The basic mechanisms of policy of cash flow management in Ukraine are analysed.*

***Ключові слова:** грошові потоки, моніторинг, управління, вхідні та вихідні грошові потоки, державний бюджет.*

Вступ. Світовий досвід свідчить, що рівень економічного розвитку окремої країни залежить від ефективної державної політики управління грошовими потоками. Останні десятиліття показали, що управління грошовими потоками на рівні держави здійснюється несистемно, існує деякий безлад в надходженні і витрачанні грошових коштів держави. Будь якій країні необхідна налагодженість в управлінні вхідними і вихідними грошовими потоками для підтримання збалансованості коштів в державі. Тому проблема підвищення ефективності управління грошовими потоками набула неабиякого значення в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження організації та ефективного механізму управління грошовими потоками.

Результати. Дослідженням теоретичних та практичних проблем ефективного управління грошовими потоками в Україні займалися такі фахівці як Г.М. Азаренкова, І.В. Алексєєв, О.В. Єрмошкіна. Залишаються актуальними питання достатнього наукового визначення сутності грошових потоків в національній економіці, відсутності комплексного підходу до проведення діагностики грошових потоків.

Виокремлення і розгляд терміну «грошовий потік» як економічної категорії є важливим питанням сучасності. Поняття «грошовий потік» є одним з численних понять, які мають цілий ряд класифікаційних ознак та визначень на мікрорівні. Саме тому необхідним є розгляд та виокремлення цього поняття на макрорівні.

Однією з проблем управління грошовими потоками на макрорівні є неузгодженість в роботі органів державного управління. Налагодженість процесу управління грошовими потоками потребує постійного контролю з боку держави за грошовими потоками, так як саме грамотне та сплановане розподілення грошових коштів приведе до отримання сбалансованості державного бюджету та владнання питань неузгодженості в русі грошових коштів.

Аналіз грошових потоків у 2010-2011 роках показав перевищення видатків державного бюджету над доходами, що свідчить про несбалансованість грошових потоків. (табл. 1, рис. 1)

Таблиця 1. Динаміка доходів та видатків державного бюджету України

		Доходи державного бюджету	Видатки державного бюджету
2010	січень	15094,6	16782,2
	лютий	30937,5	35846,3
	березень	51712,0	57409,4
	квітень	74321,4	78778,2
	травень	93836,1	109874,7
	червень	112054,5	139506,4
	липень	136186,6	164880,5
	серпень	143470,7	189083,8
	вересень	162678,4	215139,2
	жовтень	184439,0	240700,2
	листопад	215276,8	266729,0
2011	грудень	240615,2	303588,7
	січень	18351,7	19084,0
	лютий	44700,0	40488,3
	березень	66426,3	66691,0
	квітень	89871,9	93444,7
	травень	119046,5	119625,1
	червень	139348,3	148364,0
	липень	168778,4	175346,5

	серпень	201906,3	204501,5
	вересень	226687,5	232050,4
	жовтень	251845,1	261096,1
	листопад	284224,8	291451,3
	грудень	314616,9	333459,5

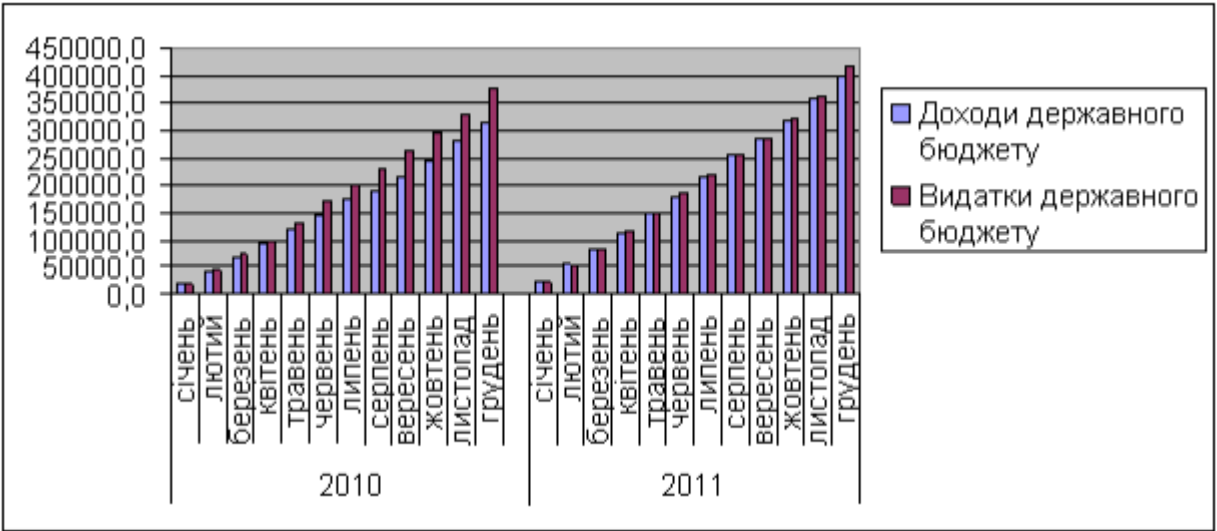

Рис. 1. Динаміка доходів та видатків державного бюджету України

Зростання бюджетних показників відбулося головним чином завдяки введення в дію Податкового кодексу України та нової редакції Бюджетного кодексу у 2011 році.

Згідно інформації Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2011 рік надходження до Державного бюджету України у 2011 році становили 314,6 млрд. грн., що на 30,8 %, або на 74,0 млрд. грн. більше, ніж у 2010 році.

До загального фонду державного бюджету в 2011 році надійшло 265,8 млрд. грн., що на 28,1 %, або на 58,3 млрд. грн. більше, ніж у 2010 році.

Згідно даних Міністерста фінансів протягом всього 2011 року фактичні доходи були вищими ніж індикативні показники, передбачені в розписі.

Основними джерелами дохідної частини державного бюджету у 2011 році були: податок на додану вартість (збір) на 36,1 % (збільшення на 45,9 млрд. грн.); рентна плата – у 1,8 раза (або на 7,3 млрд. грн.); акцизний податок – на 19,5 відсотка (або на 5,4 млрд. грн.); ввізне мито – на 22,3 відсотка (або на 1,9 млрд. гривень). Незважаючи на зниження ставки податку на прибуток підприємств згідно Податкового кодексу України з 1 квітня 2011 року з 25 до 23 відсотків, надходження від цього податку порівняно з 2010 роком зросли на 37 відсотків (або на 14,8 млрд. гривень).

Крім того у 2011 році спостерігались і вихідні грошові потоки, які свідчили про дію механізму відшкодування ПДВ в автоматичному режимі згідно з положеннями Податкового кодексу України. По цій статті у 2011 році було відшкодовано ПДВ грошовими коштами в обсязі 42,8 млрд. грн., що в 1,8 раза більше ніж в 2010 році. З них в автоматичному режимі було відшкодовано 15,9 млрд. грн., або 37,1 відсотка загальної суми відшкодування.

Збільшення дохідної частини державного бюджету дало змогу органам державного управління протягом 2011 року збільшувати вихідніні грошові потоки. Так, збільшувалися як соціальні, так і інвестиційні видатки. Крім того у 2011 році проводилася виважена політика видатків, зокрема було скорочено видатки на утримання органів державної влади в рамках адміністративної реформи, здійснено обмеження неперіоритетних видатків.

Однією з основних проблем незбалансованості грошових потоків державного бюджету є велике боргове навантаження, накопичене за попередні роки. Так, у 2011 році видатки державного бюджету з обслуговування державного боргу зросли у 1,5 раза.

Ще однією проблемою в управлінні грошовими потоками України є дефіцит державного бюджету (рис.2.).

Незважаючи на доволі великий дефіцит грошових потоків державного бюджету України (у 2011 р. - 23554,03 млн.грн., у 2010 р. - 64265,5 млн.грн) органи державної влади все таки приймають міри стосовно його подолання.

Таблиця 2. Дефіцит грошових потоків державного бюджету України

	Доходи державного бюджету, млн.грн.	Видатки державного бюджету, млн.грн.	Дефіцит, млн.грн.
2006	133521,7	137108,0	-3776,6
2007	165942,1	174235,9	-9812,5
2008	231686,3	241454,5	-12500,7
2009	209700,3	242437,2	-35517,2
2010	240615,2	303588,7	-64265,5
2011	314572,5	333414,5	-23554,0

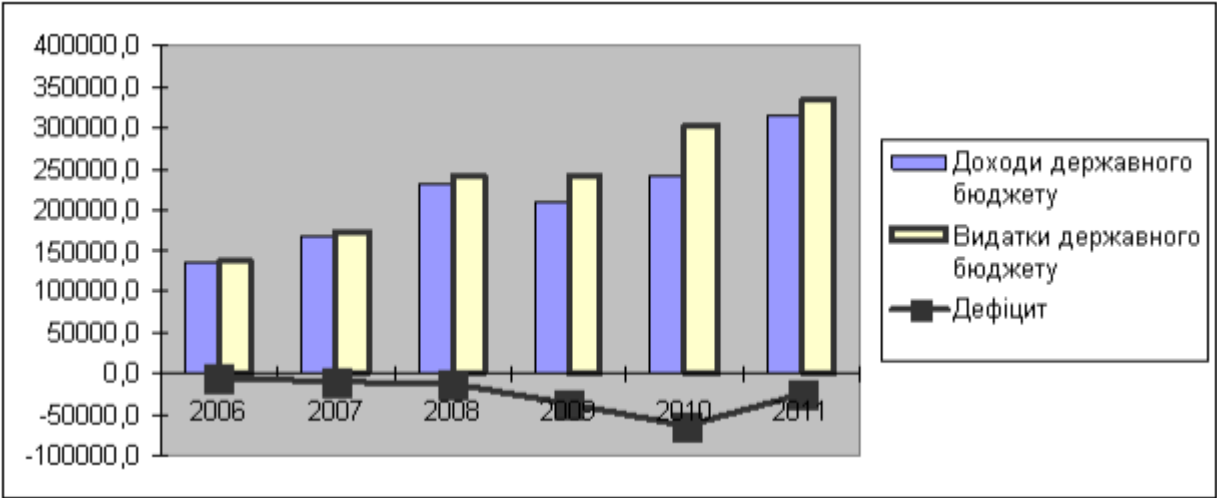

Рис.2. Дефіцит грошових потоків державного бюджету України

Так, у 2011 році запроваджено заходи щодо забезпечення стабілізації системи державних фінансів в рамках виконання Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». За підсумками 2011 року органам державного управління вдалося продовжити тенденцію до скорочення дефіциту бюджету та стримання зростання державного боргу.

У 2011 р. спостерігався найнижчий дефіцит державного бюджету в порівнянні з іншими країнами світу (1,8 % ВВП в Україні проти 4 % ВВП в Єврозоні, 8,9 відсотка ВВП в Японії, 10 відсотків ВВП в США).

Таблиця 3. Критичний аналіз державного боргу та дефіциту державного бюджету

Країна	Державний борг у % до ВВП		Дефіцит бюджету у % до ВВП	
	2011	2010	2011	2010
Греція	165,3	-145	-9,1	-10,3
Італія	120,1	118,6	-3,9	5,6
Ірландія	108,2	92,5	-13,1	-31,2
Франція	85,7	82,3	-5,2	-7,1
Великобританія	85,7	79,6	-8,3	-10,2
Німеччина	81,2	83	-1	-4,3
Іспанія	68,5	61,2	-8,5	-9,3
Україна	36	39,6	-1,7	-5

За результатами таблиці 1 спостерігається, що у 2011 р. найбільш проблемною економікою в Європі залишалася грецька, дефіцит бюджету якої склав 9,1% від ВВП, хоча не краще справи йшли і в Ірландії (13,1%), Іспанії (8,5%) і навіть Великобританії (8, 3%).

За підсумками 2011 року лише три країни з 17 членів Єврозони вийшли в бюджетний профіцит: Угорщина, Естонія та Швеція. В цілому витрати країн Єврозони в 2011-му склали 49,3% сукупного ВВП, а доходи — лише 45,2%. Так, в середньому по Єврозоні бюджетний дефіцит досяг 4,1% ВВП регіону, і це непоганий результат, оскільки в 2010 році він був 6,2% ВВП.

Стосовно зовнішнього боргу, то в 14 країнах з 27 членів Євросоюзу в 2011 році держборг виявився вище 60% ВВП країни. Найбільшим боржником залишається Греція (165,3% від ВВП), найдрібнішим — Естонія (6%). Лише Німеччині, Угорщині, Латвії, Швеції, Люксембургу та Естонії вдалося в 2011 році трохи зменшити свій зовнішній борг, у той час як в інших країнах він лише зростав, і рекорд в цій галузі продемонструвала багатостраждальна Греція — її зовнішній борг збільшився на 20,3%. Загальний держборг в Єврозоні знизився до 87,2% ВВП у порівнянні з 85,3% 2010 року.

Висновки. Підбиваючи підсумки вищесказаного, слід зазначити, що політика щодо управління грошовими потоками на макрорівні є неефективною. Але органи державного управління вдосконалюють механізми політики управління грошовими потоками з використанням нормативного забезпечення, програм розвитку.

Список використаних джерел.

- Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2011 рік. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=330818&cat_id=330817_\(http://vidomosti-ua.com/news/44517\)](http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=330818&cat_id=330817_(http://vidomosti-ua.com/news/44517)).
- Офіційний сайт газети «Відомості». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidomosti-ua.com/news/44517> (<http://vidomosti-ua.com/news/44517>).
- Офіційний сайт Національного банку України. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua> (<http://www.bank.gov.ua>).

Стаття надійшла до редакції 07.05.2012 р.